

ORGANIZAREA ADMINISTRATIV-TERRITORIALĂ A ȚINUTULUI BACĂU ÎN A DOUA JUMĂTATE A SECOLULUI AL XVIII-lea ȘI LA ÎNCEPUTUL SECOLULUI AL XIX-lea

IOAN MURARIU

În numerele XVI/1984 și XVII/1985 ale revistei „Carpica” am publicat un studiu privind istoria demografică, socială, economică și culturală a ținutului Bacău din secolul al XV-lea și pînă la începutul epocii regulamentare. Studiul cuprinde și un număr de 19 tabele statistice referitoare la cele mai diverse aspecte ale istoriei ținutului Bacău. Întrucît lucrarea amintită tratează doar sumar problema împărțirii administrative a ținutului, ne propunem să insistăm mai mult asupra acestei probleme în paginile următoare.

În feudalismul dezvoltat, în partea centrală și vestică a actualului județ Bacău au existat două ținuturi *Bacău* și *Trotuș*. Izvoarele istorice care se păstrează nu ne îngăduie să cunoaștem anul cînd au fost înființate aceste două unități administrativ-teritoriale. Noi presupunem că ele datează din prima jumătate a secolului al XV-lea, dar în documentele de cancelarie ținutul Bacău apare abia la 14 decembrie 1458¹, iar ținutul Trotuș la 18 februarie 1466².

În jurul anului 1680 ținuturile Bacău și Trotuș s-au unit, purtînd numele celui dintîi³. După această contopire, ținutul Bacău cuprindea cam 2/3 din actualul județ (vezi cele trei anexe și cele două hărți de la sfîrșit). El se învecina la nord cu ținutul Neamț, la vest cu Transilvania, la sud și sud-est cu ținutul Putna. Partea de est a actualului județ făcea parte din ținuturile Tecuci și Tutova, iar nord-estul aparținea de ținutul Roman. Menționăm că, spre nord, ținutul Bacău cuprindea și un mic teritoriu din dreapta rîului Bistrița, care acum face parte din județul Neamț. În același timp, ținutul Neamțului îngloba Buhușul și cîteva sate din stînga cursului inferior al Bistriței, care acum sînt cuprinse în județul Bacău. Mai menționăm și faptul că satele de la sud de Răcăciuni, de pe ambele părți ale Siretului, care acum se numără între satele județului Bacău, făceau parte din ținutul Putna în anul 1774 și din ținuturile Putna și Tecuci în anul 1803.

1 *Documenta Romaniae Historica*, A, Moldova, vol. II, Editura Academiei R.S.R., București, 1976, p. 115.

2 *Ibidem*, p. 133.

3 V. Lungu, *Ținuturile Moldovei pînă la 1711 și administrarea lor*, în „Cercetări istorice”, Institutul de Istorie Națională „A. D. Xenopol” din Iași, vol. XVII, 1943, p. 37.

Ținutul Bacău a fost condus de *pircălabi* pînă spre jumătatea secolului al XVIII-lea. Dar prin cunoscuta reformă administrativă din anul 1741 a domnului Constantin-Vodă Mavrocordat, în fruntea ținuturilor moldovenești au fost numiți cîte 1—2 *ispravnici*. Ținutul Bacău, numărîndu-se între ținuturile mari, a fost condus mereu de cîte doi ispravnici. Tot în anul 1741 ținuturile au fost împărțite în unități administrative mai mici, numite *ocoale*⁴. Ocoalele ținutului Bacău, conduse de *ocolași*, sînt amintite pentru prima oară în catagrafia Moldovei din anul 1774. Ele erau în număr de patru :

1. Ocolul *Bistrița de Gios*, cu cele 18 sate, plus orașul Bacău, se întindea spre sud, pe ambele părți ale Siretului, pînă în zona Răcăciuni.

2. *Bistrița de Sus* era cel mai mic ocol, fiind format doar din 5 sate. El cuprindea un teritoriu situat pe partea dreaptă a cursului inferior al Bistriței. Astăzi două din aceste sate — Blăgești și Bălan — sînt în nordul județului Bacău, iar trei — Borlești, Mesteacăn și Bețești — în sudul județului Neamț.

3. *Tazlăul Mare de Sus* era cel mai mare ocol din tot ținutul, atît ca număr de sate — 36 — cît și ca suprafață. El cuprindea, cu aproximație, teritoriul dintre riul Tazlău și Munții Carpați. Spre sud ajungea pînă aproape de confluența Tazlăului cu Trotușul.

4. *Ocolul Trotușului*, cu Tîrgu Trotuș și 25 de sate, ocupa zona de sud a ținutului, mărginindu-se la vest cu Carpații, iar la sud și la est cu ținutul Putna.

Între anii 1774 și 1803, la o dată pe care încă nu o putem preciza, ținutul Bacău a cunoscut unele modificări în ceea ce privește împărțirea administrativă. S-au menținut, în aceeași întindere, ocoalele *Bistrița de Gios*, *Bistrița de Sus* și *Trotușul*, dar ocolul *Tazlăul Mare de Sus* s-a împărțit în următoarele trei ocoale : *Tazlăul de Sus*, în partea de nord, cu 14 sate în anul 1803 ; *Tazlăul Sărat*, în partea de vest, tot cu 14 sate ; *Tazlăul de Gios*, spre sud, cu 18 sate. Pînă în anul 1816 nu s-a produs nici o modificare în împărțirea administrativă a ținutului, după cum se constată din *Condica Vistieriei Moldovei* pe acel an⁵.

În două statistici din anii 1844 și 1849 ținutul Bacău apare numai cu 5 ocoale : *Tazlăul de Gios*, *Tazlăul de Sus*, *Bistrița de Gios*, *Bistrița de Sus* și *Trotușul*⁶. Satele fostului ocol *Tazlăul Sărat* au intrat în componența ocoalelor vecine. Credem că aceste 5 ocoale s-au menținut pînă la reforma administrativ-teritorială din timpul domniei lui Alexandru Ioan Cuza.

4 Adrian Macovei, *Organizarea administrativ-teritorială a Moldovei între anii 1832 și 1862* (I), în Anuarul Institutului de istorie și arheologie „A. D. Xenopol” din Iași, XIX, 1982, p. 363.

5 Corneliu Istrati, *Condica Vistieriei Moldovei din anul 1816*, în Anuarul Institutului de istorie și arheologie „A. D. Xenopol”, din Iași, supliment (I), 1979, p. 23-29.

6 Ioan Murariu, *Unele aspecte privind industria și meșteșugurile ținutului Bacău în prima jumătate a sec. al XIX-lea*, în „Lucrări științifice ale cadrelor didactice”, Institutul Pedagogic de 3 ani Suceava, vol. I, 1970, p. 264-265.

Anexa Nr. 1

ȚINUTUL BACĂU ÎN ANUL 1774 *

1. *OCOLUL BISTRIȚEI DE GIOS*: Fintinele, Mărginenii, Săcătura, Broștenii, Luncanii, Sohodolul, Ghirăeștii, Hălășenii, Tamașii, Fundul, Rușii, Dealul Nou, Valea Sacă, Faraoanii, Năsipenii, Giosăanii, Slobozia, Călugăra, târgul Bacăului.

2. *OCOLUL BISTRIȚEI DE SUS*: Blăgeștii, Borleștii, Măstacănul, Bălanul, Bețeștii.

3. *OCOLUL TAZLĂULUI MARE DE SUS* Mănăstirea Tazlăului, Bălcanul, Frumoasa, Băseștii, Gura Lăudașcului, Tărița, Gura Solonțului, Cîmpinii, Mitocu Agapiei, Hemeenii, Iieștii, Leontineștii, Ardeoanii, Șesurile, Lucăceștii, Valea Arinilor, Prăjeștii, Măgireștii, Solonțul, Soorțenii, Bucșeștii, Prohozăștii, Podurile, Moineștii, Urmeniș, Leorda, Văsiieștii, Comăneștii, Dărmăneștii, Doftana, Plopul, Larga, Cucueții, Tețcanii, Cernul, Nadișa, Boșotenii, Strîmba, Vidrașcu, Oarișa, Poiana, Mănăstirea Berzunțului, Drăgușăștii, Caracilău, Bîrsăneștii, Brăteștii, Albile, Vișoara, Brătîla de Sus, Brătîla de Gios, Tîrgul Ocnii.

4. *OCOLUL TROTUȘULUI*: Tîrgu Trotușului, Grozăștii, Bogdăneștii, Filipeștii, Hilipeștii, Oneștii, Curița, Cașin, Buciumii, Răcăuții, Gutinașii, Borzăștii, Rădeana, Valea Sacă, Mănăstirea Bogdana, Gîrbovanul, Căiuțul, Boiște, Heltul, Corbul, Pătrășcanii, Bene, Rîpile, Gropile, Cornitul, Săcălușăștii.

Anexa Nr. 2

ȚINUTUL BACĂU ÎN ANUL 1803 **

1. *OCOLUL BISTRIȚA DE GIOS*: Fintinele, Mărginenii, Luncanii, Dealul Nou, Găștenii, Rărăciunii, Giosăanii, Tamașu, Rușii Ciutii, Sohodolul, Călugăra, Lete, Fundul, Valea Sacă, Valea Mare, Faraoanii, Lunca Mare, Cleja, târgul Bacău.

2. *OCOLUL BISTRIȚA DE SUS*: Borleștii, Polobocu, Blăgeștii, Boțăștii, Gîrlenii.

3. *OCOLUL TAZLĂUL DE SUS*: Bălcanii, Mănăstirea Tazlău, Băsăștii, Cîmpenii, Băhnășăanii, Cucueții, Măgereștii, Șăsurile, Cornetul, Ardăoanii, Iieștii, Hămienii, Stăneștii, Solonțul.

4. *OCOLUL TAZLĂUL SĂRAT*: Urminișul, Văsieștii, Leurda, Plopul, Prăjăștii, Lucăceștii, Moineștii, Podurile, Prohozeștii, Dărmăneștii, Doftana, Comăneștii, Lunca, Bucșăștii.

5. *OCOLUL TAZLĂUL DE GIOS*: Bereștii, Orășea, Slobozia Milului, Brătîla, Bălăneasa, Vidrașul, Nadișa, Stroeștii, Drăgușeștii, Brătîla, Vișoara, Trotușul, Poiana, Delenii, Caracilău, Berzunțul, Tețcanii, Boșotenii.

* *Moldova în epoca feudalismului*, vol. VII, partea II, Editura Știința, Chișinău, 1975, p. 289-355.

** Th. Codrescu, *Uricariul cuprinzătoriu de diverse acte care pot servi la istoria românilor*, vol. VII, Tipografia Buciumului Român, Iași, 1886, p. 288-298.

6. *OCOLUL TROTUȘULUI* : Gropile, Borzăștii, Rîpile, Jăvrenii, Corbul, Bahna, Răcăuții, Cașinul, Mănăstirea Cașin, Buciumii, Bogdana, Gîrbovanu, Negeștii, Boiște, Helteu, Căiuțul, Grozăștii, Oneștii, Filipeștii, Pătrășcanii, Bogdăneștii, Rădiana.

Anexa Nr. 3

ȚINUTUL BACĂU ÎN ANUL 1816 *

1. *OCOLUL BISTRIȚA DE JOS* : Fintinelile, Spinenii, Mărginenii, Luncanii, Dealu Nou, Gînștenii, Ghețanii, Răcăciune, Giosăanii, Tămașii, Chetrișu, Rușii Ciutii, Călugăra, Turluiu, Sohodolu, Lete, Fundul, Vale Sacă, Vale Mare, Faraoanii, Cleja de Sus, Lunca Mare, Cleja de Gios, tîrgul Bacău.

2. *OCOLUL BISTRIȚA DE SUS* : Polobocul, Blăgeștii, Bețăștii, Cîndeștii, Borleștii, Rădiul, Muncelu.

3. *OCOLUL TAZLĂUL DE SUS* : Bălcanii, Mănăstirea Tazlău, Cîmpenii, Pustiana, Băsăștii, Băhnășanii, Cucuieții, Măgireștii, Șăsurile, Cornitul, Ardeoanii, Ilieștii, Stăneștii, Solonțul, Humienii.

4. *OCOLUL TAZLĂUL SĂRAT* : Urminișu, Văsieștii, Leorda, Plopu, Prăjeștii, Lucăceștii, Moineștii, Podurile, Prohozăștii, Dărmăneștii, Doftana, Comăneștii, Bucșăștii.

5. *OCOLUL TAZLĂUL DE GIOS* : Bereștii, Orașa, Versăștii, Slobozia Milului, Brătîla, Brăteștii, Bălăneasa, Vidrașcu, Stroeștii, Nadișa, Drăgușeștii, Poiana, Delenii, Caracilău, Berzunțul, Tețcanii, Boșotenii, Tg. Ocna.

6. *OCOLUL TROTUȘULUI* : Gropile, Borzăștii, Rîpile, Jăvrenii, Cașinul, Buciumii, Hîrja, Oneștii, Bōgdana, Negoieștii, Boiștea, Popenii, Helteu, Căiuțul, Pătrășcanii, Rădtana, Bogdăneștii, Răcăuții, Filipeștii, Căiuți.

LA DIVISION ADMINISTRATIVE-TERRITORIALE DU DÉPARTEMENT DE BACĂU PENDANT LA DEUXIÈME PARTIE DU XVIII-e SIECLE ET AU DÉBUT DU XIX-e

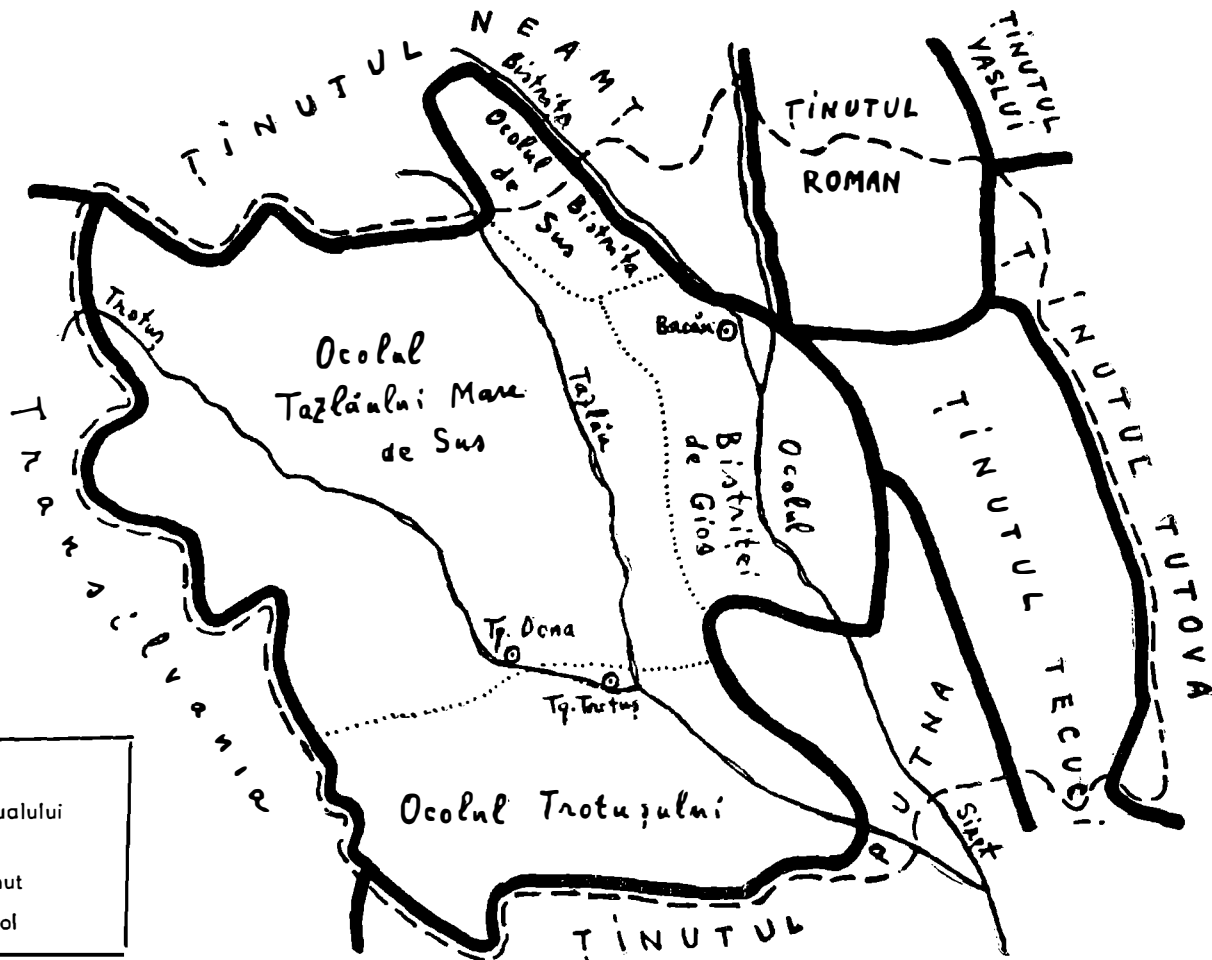
R é s u m é

A partir d'un recensement des habitants de 1774 et d'une statistique fiscale de 1803, l'auteur y reconstitue les cartes administratives-territoriales du département de Bacău pendant les années mentionnées ci-dessus.

* Corneliu Istrati, *Condica Vistieriei Moldovei din anul 1816*, în Anuarul Institutului de istorie și arheologie „A. D. Xenopol” din Iași, supliment (I), Iași, 1979, p. 23-29.

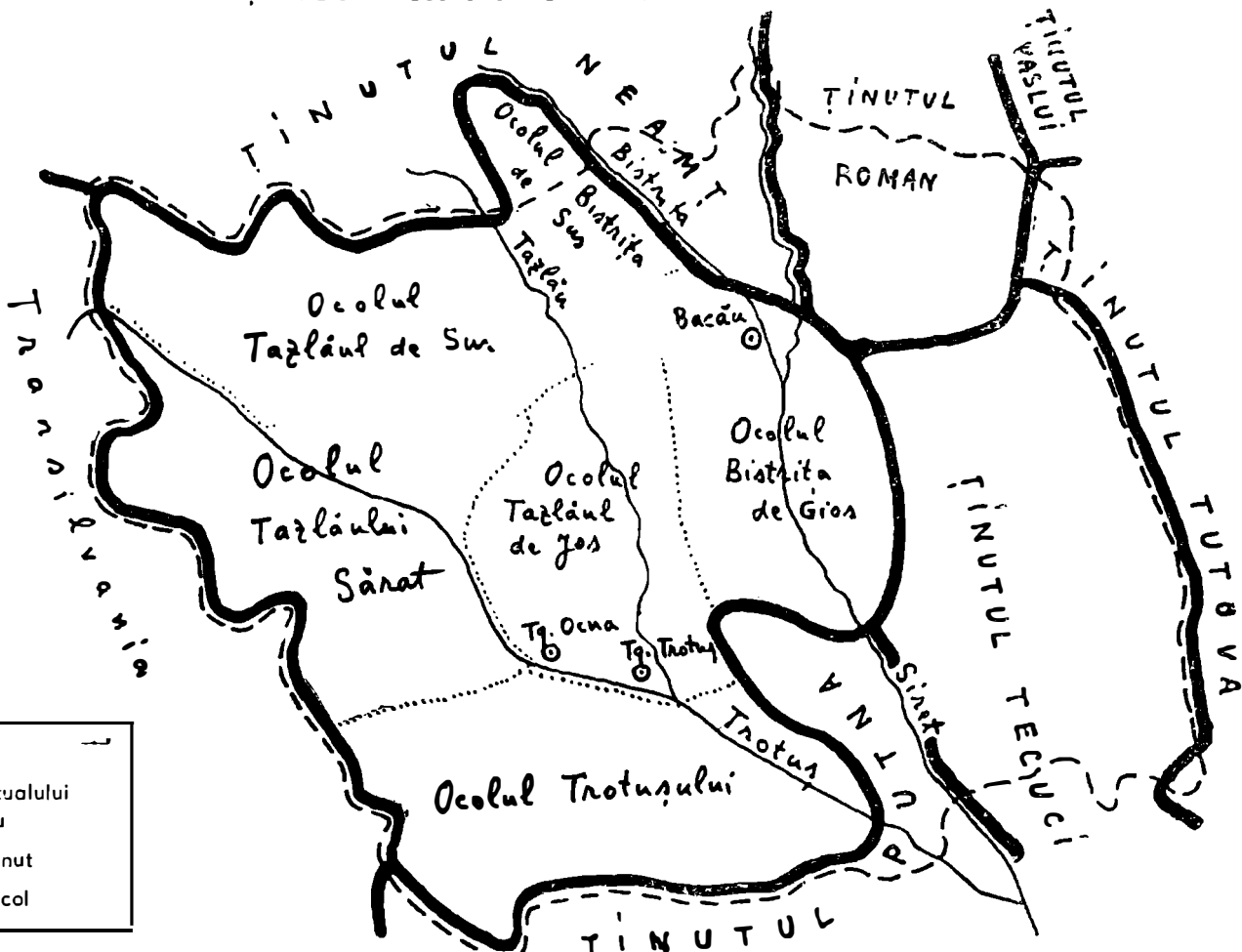
ȚINUTUL BACĂU ÎN ANUL 1774

IMPERIUL
AUSTRIEI

ȚINUTUL BACĂU ÎN ANUL 1803

IMPERIUL
AUSTRIEI

LEGENDA :

- Limitele actualului județ Bacău
- Limită de ținut
- Limită de ocol